

Sygn. akt **XXVII Ca 863/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Adrianna Szewczyk-Kubat
Sędziowie:	SO Ewa Cylc SR del. Wiesława Śmich (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Skrzeczkowska

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2016r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa R. O.

przeciwko (...) S.A. w W. i (...) L. (...) (...) Towarzystwo (...) na (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) S.A. w W.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie

z dnia 19 marca 2015 r., sygn. akt VI C 2765/14

oddala apelację.

SSR del. Wiesława Śmich SSO Adrianna Szewczyk-Kubat SSO Ewa Cylc

XXVII Ca 863/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 25 kwietnia 2014 roku powód R. O. wniósł o zasądzenie na swoją rzecz solidarnie od pozwanych (...) Bank (...) S.A. w (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 1 238,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16 marca 2012 roku do dnia zapłaty.

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 12 stycznia 2015 roku pozwany A. L. (...) – (...) Towarzystwo (...) na (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew złożonej w dniu 12 stycznia 2015 roku pozwany (...) Bank (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 19 marca 2015 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie: 1. zasądził od (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz powoda 1.238,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 marca 2012 roku do dnia zapłaty; 2. w pozostałym zakresie powództwo względem (...) Bank (...) S.A. w W. oddalił; 3. zasądził od (...) Bank (...) S.A. w W. na rzecz powoda kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; 4. oddalił powództwo względem A. L. (...) – (...) Towarzystwo (...) na (...) w W.; 5. zasądził od powoda na rzecz A. L. (...) – (...) Towarzystwo (...) na (...) w W. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego:

W dniu 10 czerwca 2011 roku pomiędzy R. O. - jako kredytobiorcą (...) Bank (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. -jako kredytodawcą, została zawarta umowa numer (...) o kredyt gotówkowy na kwotę 68 478,52 zł, z czego jako sumę do wypłaty przeznaczono 55 000 zł. W treści § 9 umowy strony wskazały, że spłata kredytu nastąpi w 72 ratach, przy czym termin płatności pierwszej z rat wyznaczono na dzień 15 lipca 2011 roku, zaś termin płatności ostatniej z rat na dzień 16 czerwca 2017 roku. Szacunkową wysokość każdej z rat wskazano na kwotę 1 415,78 zł, przy czym wysokość ostatniej z rat wskazano na kwotę 1 296,31 zł. Oprocentowanie kredytu ustalono na poziomie 14,00% w stosunku rocznym, rzeczywistą roczną stopę oprocentowania - na poziomie 16,25%, zaś koszty z tytułu objęcia ochroną ubezpieczeniową na kwotę 11 484,00 zł. W § 1 ust. 2 pkt a Kredytobiorca zobowiązał się do zapłaty na rzecz Kredytodawcy: opłaty za rozpatrzenie wniosku kredytowego i czynności przygotowawcze, prowizji, kosztów z tytułu objęcia kredytobiorcy ochroną ubezpieczeniową według zakresu ubezpieczenia określonego w „Deklaracji o przystąpieniu do ubezpieczenia”. Strony w § 3 ust. 3 umowy przewidziały, że Kredytobiorca ma prawo dokonać wcześniejszej spłaty całości lub części kredytu pod warunkiem, że powiadomi Bank o zamiarze wcześniejszej całkowitej lub częściowej spłaty, składając w tym celu dyspozycję, pisemnie lub telefonicznie, najpóźniej na 3 dni przed jej dokonaniem. W § 8 ust. 3 umowy strony postanowiły, że w przypadku uzyskania przez Kredytobiorcę uprawnienia do zwrotu składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej, zwrócone środki zaliczane są na poczet spłaty kredytu z jednoczesnym skróceniem okresu kredytowania w kwocie nie wyższej od kwoty, jaka przeznaczona była na pokrycie kosztów przystąpienia do ubezpieczenia. Integralną część umowy o kredyt gotówkowy stanowiła Deklaracja przystąpienia przed kredytobiorcą do ubezpieczenia oraz Szczególne Warunki (...). Kredytobiorca zaakceptował wysokość sumy ubezpieczenia i zadeklarował chęć przystąpienia do grupowego (...) na życie kredytobiorców „Ubezpieczenie spłaty zadłużenia” numer (...) w zakresie Pakietu 2 pokrywającego następujące ryzyka: śmierć, zachorowanie na poważną chorobę lub przebycie leczenia operacyjnego, wyrażając zgodę na objęcie ochroną ubezpieczeniową we wskazanym zakresie. Kredytobiorca złożył oświadczenie o upoważnieniu Banku do ujawnienia A. L. (...) - (...) Towarzystwo (...) na (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., informacji w zakresie niezbędnym w celu wykonania czynności związanych z wykonywaniem umowy dotyczącej ubezpieczenia zawartej z Bankiem jako Ubezpieczającym. Kredytobiorca złożył też oświadczenie, że otrzymał Szczególne (...) / dalej: (...)/, jak też wniósł o zaliczenie przez Bank środków należnych kredytobiorcy w związku ze zwrotem składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej na poczet spłaty zadłużenia wobec Banku z jednoczesnym skróceniem okresu kredytowania. Kredytobiorca wyraził zgodę, aby Bank wskazywał Uposażonego do otrzymania świadczeń wynikających z ubezpieczenia do wysokości zadłużenia kredytobiorcy wobec Banku na dzień zdarzenia ubezpieczeniowego.

Zgodnie z obowiązującymi w dacie zawarcia umowy o kredyt gotówkowy, stanowiącymi jej integralną część, Szczególnymi Warunkami Umowy (...) pod pojęciem „umowy” należy rozumieć umowę grupowego ubezpieczenia na życie kredytobiorców zawartą pomiędzy Towarzystwem a Ubezpieczonym, którym zgodnie z treścią (...) jest (...) Bank (...) S.A. w W., pod pojęciem „składki” należy rozumieć kwotę należną towarzystwu z tytułu udzielania ochrony ubezpieczeniowej Ubezpieczonym w ramach jednej umowy kredytu /§ 1 ust. 10/, pod pojęciem „zdarzenia ubezpieczeniowego” należy rozumieć śmierć ubezpieczonego, czasową niezdolność do pracy, diagnozę zachorowania przez ubezpieczonego na poważną chorobę, zdefiniowaną w (...) bądź przebycie leczenia operacyjnego, zaś przez pojęcie „Uposażonego” osobę wskazaną przez Ubezpieczającego jako uprawnioną do otrzymania świadczeń wynikających z umowy. Zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 9 (...) odpowiedzialność towarzystwa kończy się w dniu wcześniejszej

całkowitej spłaty kredytu. Po myśli § 6 ust. 5 (...) w przypadku rezygnacji z ubezpieczenia po 30 dniach od daty rozpoczęcia Ubezpieczenia lub wygaśnięcia, rozwiązania lub odstąpienia od umowy kredytu przed upływem terminu, na jaki umowa została zawarta, Towarzystwo zwróci Ubezpieczającemu część składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia. Ubezpieczenie, w stosunku do danego Ubezpieczonego, wygaśnie z upływem ostatniego dnia okresu odpowiadającego racie kredytu, w którym Ubezpieczający otrzymał pisemne oświadczenie o rezygnacji. W § 10 ust. 5 (...) wskazano, że składkę ustala towarzystwo z uwzględnieniem rodzaju oraz wysokości udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, okresu ubezpieczenia, poziomu ryzyka ubezpieczeniowego, w tym wieku i płci Ubezpieczonych, oraz opłat i kosztów zawarcia i obsługi Umowy, a także charakterystyki umów kredytowych, w tym faktycznego okresu ich obowiązywania /ust. 1/. Składka jest płacona towarzystwu przez Ubezpieczającego w złotych polskich z góry za cały okres Ubezpieczenia Współubezpieczonych w ramach jednej umowy kredytu.

Z dniem 1 września 2011 roku wprowadzono nowe brzmienie § 5 ust. 6 (...) stanowiąc, że wartość części składki przypadającej na jednego Ubezpieczonego jest proporcjonalna do wysokości sumy ubezpieczenia wynikającej z udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, wyliczana jest na podstawie wzoru, który uwzględnia liczbę współkredytobiorców, składkę pobraną w ramach jednej umowy kredytu, a także niewykorzystany okres ochrony danego ubezpieczonego: $R = (S/K \times Dt \times (Dt + 1)) / (Dn \times (Dn + 1))$, gdzie: R: składka brutto podlegająca zwrotowi przypadająca na danego ubezpieczonego, S - składka jednorazowa z tytułu ubezpieczenia w ramach jednej umowy kredytu; K - liczba ubezpieczonych w umowie kredytu w dniu rozpoczęcia ubezpieczenia; Dt - pozostałe pełne miesiące (w rozumieniu miesięcznych rat kredytu) po dacie zakończenia udzielania ochrony ubezpieczeniowej; Dn - okres kredytowania w miesiącach (w rozumieniu miesięcznych rat kredytu) zgodnie z pierwotnym harmonogramem spłaty kredytu obowiązującym w dniu zawierania umowy kredytu.

R. O. dokonał spłaty kredytu z upływem 9 miesięcy od dnia rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej. W dniu 15 marca 2012 roku Bank dokonał rozliczenia i zwrócił Kredytobiorcy kwotę 8 780,19 zł - jako uzyskanej od Ubezpieczyciela części składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia. Niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej obejmował 63 miesiące - cały kredyt został rozłożony na 72 raty.

R. O. nie zgadzał się ze sposobem wyliczenia należnej do zwrotu składki ubezpieczeniowej i wezwał Bank do jej prawidłowego wyliczenia i zwrotu składki w kwocie 1 238,86 zł. Pismem z dnia 20 marca 2012 roku (...) Bank (...) S.A. w W. poinformował R. O., że kwota zwrotu środków za niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej została wyliczona według wzoru wskazanego w treści pisma, a odpowiadającemu § 5 ust. 6 Szczególnych Warunków (...) w brzmieniu z dnia 1 września 2011 roku. Treść wzoru wedle którego dokonano wyliczenia nie została udostępniona R. O. w dniu zawarcia umowy o kredyt gotówkowy. Takiej samej treści wyjaśnienia zostały udzielone R. O. w kolejnych pismach z dnia 22 marca 2012 roku, z dnia 29 marca 2012 roku, z dnia 9 maja 2012 roku, zaś w kolejnym piśmie z dnia 13 listopada 2012 roku poinformowano, że wszelkie roszczenia dotyczące wypłaty środków za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej powinny być kierowane do Towarzystwa (...).

Wobec kwestii spornej, dotyczącej zwrotu środków za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej, R. O. zwrócił się Bankowego Arbitrażu Konsumenckiego. Postępowanie zostało zakończone orzeczeniem Arbitra Bankowego oddalającym wniosek o zapłatę 1 238,86 zł.

Powyższy stan faktyczny został ustalony na podstawie powołanych dowodów z dokumentów załączonych do akt sprawy, których prawdziwość i autentyczność nie budzi wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony procesu. Jako wiarygodne należało uznać zeznania świadka J. S., jednak z uwagi na to, że świadek nie był pracownikiem pozwanego Banku w dacie zawarcia umowy o kredyt gotówkowy pomiędzy stronami, zeznania świadka nie stanowiły podstawy ustaleń faktycznych w zakresie tego, jakie informacje pozwany udostępniał powodowi w dacie zawarcia umowy o kredyt gotówkowy. Istotne znaczenie mają zeznania świadka w zakresie, w jakim świadek wskazał, że nie posiada wiedzy na temat tego, czy pracownicy pozwanego przedstawiali klientom mechanizm wyliczenia składki, jak też różnicowania jej wysokości w poszczególnych okresach ochrony ubezpieczeniowej.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy stwierdził, że powództwo jest zasadne w stosunku od pozwanego (...) Bank (...) S.A. w W., zaś w stosunku do pozwanego A. L. (...) - (...) Towarzystwo (...) na (...) S.A. w W. podlega oddaleniu.

Na wstępie swoich rozważań Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszym procesie kwestiami bezspornymi pomiędzy stronami jest zawarcie umowy o kredyt gotówkowy pomiędzy powodem a pozwanym Bankiem, jak też zawarcie pomiędzy Bankiem a Towarzystwem (...) umowy ubezpieczenia.

Zarzut braku legitymacji biernej podnosił pozwany A. L. (...) - (...) Towarzystwo (...) na (...) S.A. w W., który wskazywał, że umowa ubezpieczenia została zawarta pomiędzy pozwanym a (...) Bank (...) S.A. w W., a zatem tylko Bank jest jedynym uprawnionym do dochodzenia zwrotu składki ubezpieczeniowej.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z zawartą pomiędzy powodem a pozwanym bankiem umową o kredyt gotówkowy w przypadku uzyskania przez Kredytobiorcę uprawnienia do zwrotu składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej, zwrócone środki zaliczane są na poczet spłaty kredytu z jednoczesnym skróceniem okresu kredytowania w kwocie nie wyższej od kwoty, jaka przeznaczona była na pokrycie kosztów przystąpienia do ubezpieczenia /§ 8 ust. 3 umowy/. Powyższe rodzi zdaniem Sądu Rejonowego po stronie pozwanego Banku nie tylko obowiązek rozliczenia się z kredytobiorcą z otrzymanych od towarzystwa ubezpieczeniowego środków pieniężnych, ale też stanowi źródło roszczeń powoda w zakresie prawidłowego rozliczenia składki za niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej. Integralną część umowy o kredyt gotówkowy stanowiła Deklaracja przystąpienia przed kredytobiorcą do ubezpieczenia oraz Szczególne Warunki Ubezpieczenia, w których określono sposób wyliczenia składki, jak też przewidziano obowiązek jej zwrotu za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu. Skoro powyższe dokumenty stanowiły część łączącej strony umowy o kredyt gotówkowy, brak jest podstaw do przyjmowania za pozwanym Bankiem, że nie odpowiada on za zwrot składki.

W ocenie Sądu Rejonowego instrumentem ochrony praw ubezpieczającego - powoda w niniejszej sprawie - są przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Przyjąć należy, iż ubezpieczający - w niniejszej sprawie Bank - jest bezpodstawnie wzbogacony, jeżeli sam nie ponosił kosztu składki z tytułu ubezpieczenia, a koszt ten został poniesiony przez powoda. W sytuacji zaś, gdy składka ubezpieczeniowa nie została zwrócona przez ubezpieczyciela w odpowiedniej wysokości, stosownie do treści art. 813 k.c. - mamy do czynienia z nienależnym świadczeniem Banku, który otrzymał od powoda całą kwotę składki ubezpieczeniowej, a następnie w pełnej wysokości przekazał tę składkę ubezpieczycielowi. W efekcie to Bank otrzymał środki pieniężne od powoda, zaś na datę rozwiązania umowy nie było podstawy do świadczenia przez Bank na rzecz ubezpieczyciela w kwocie, jak odpowiadała okresowi niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Innymi słowy, skoro Bank dysponował środkami powoda, które następnie przekazał na rzecz Towarzystwa (...), zaś w części przekazane środki nie były należne Ubezpieczycielowi, mamy do czynienia z konstrukcją nienależnego świadczenia, uregulowaną w treści art. 410 k.c. Zachodzi w tym wypadku sytuacja, w której Bank spełniając świadczenie na rzecz Towarzystwa (...) nie był zobowiązany do uiszczenia składki w części, w jakiej składka Towarzystwu się nie należała z uwagi na jej nieprawidłowe wyliczenie. Tym samym powód nie był zobowiązany do świadczenia na rzecz Banku w zakresie uiszczenia składki w części, w jakiej składka Towarzystwu się nie należała z uwagi na jej nieprawidłowe wyliczenie.

Tak ukształtowana podstawa prawna otwiera zdaniem Sądu Rejonowego powodowi drogę dochodzenia swoich roszczeń względem tego pozwanego.

Powyższe okoliczności w ocenie Sądu Rejonowego przesądzają o istnieniu po stronie pozwanego Banku legitymacji procesowej w niniejszej sprawie.

Z uwagi natomiast na treść umowy kredytu, jak też z uwagi na treść art. 813 k.c. brak jest zdaniem Sądu Rejonowego legitymacji procesowej biernej po stronie ubezpieczyciela.

Sąd Rejonowy wskazał, że w dalszej kolejności należało odnieść się do merytorycznej oceny żądań pozwu, a mianowicie prawidłowości wyliczenia przez ubezpieczyciela składki podlegającej zwrotowi w części za niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej. Sposób wyliczenia składki i prawidłowość jej wyliczenia należy rozpatrywać ad casum, na tle konkretnej umowy łączącej strony i na tle konkretnych jej postanowień.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z treścią art. 813 § 1 k.c. składkę oblicza się za czas trwania odpowiedzialności ubezpieczyciela. W przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu na jaki została zawarta umowa, ubezpieczającemu przysługuje zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Powyższy przepis odwołuje się do okresu, na jaki została zawarta umowa i niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Przy tym, o ile okres, na jaki została zawarta umowa, jak też okres, w którym nie korzystano z ochrony ubezpieczeniowej wynika bezpośrednio z treści tej umowy i ustalonego jak wyżej stanu faktycznego, o tyle pojęcie ochrony ubezpieczeniowej nie zostało zdefiniowane w treści przepisu, ani też w łączącej stronie umowy i jej załącznikach, stanowiących jej integralną część. Z tego względu należało dokonać interpretacji wskazanego pojęcia, mając na względzie okoliczności tej konkretnej sprawy.

W tym celu Sąd Rejonowy odwołał się do § 10 ust. 5 (...) który stanowi, że składkę ustala towarzystwo z uwzględnieniem rodzaju oraz wysokości udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, okresu ubezpieczenia, poziomu ryzyka ubezpieczeniowego, w tym wieku i płci Ubezpieczonych, oraz opłat i kosztów zawarcia i obsługi Umowy, a także charakterystyki umów kredytowych, w tym faktycznego okresu ich obowiązywania. Treść powyższego uregulowania wskazuje na poszczególne kryteria pozwalające na wyliczenie składki, nie odwołuje się natomiast do sposobu jej wyliczenia i wysokości w różnych okresach trwania ochrony ubezpieczeniowej. Mając na względzie tak treść art. 813 k.p.c., jak i treść powołanego postanowienia, zasadnym jest w ocenie Sądu Rejonowego przyjęcie, na tle tej konkretnej sprawy, że zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej winien nastąpić na zasadzie proporcji. Przeciwnie uregulowanie nie wynika z treści tak cytowanego przepisu, jak i z postanowień Szczególnych Warunków Ubezpieczenia. Wskazać zaś należy, że chociaż Ubezpieczyciel sam dokonuje wyliczenia wysokości składki, to zarówno powód, jak i pozwany Bank związani są kryteriami wynikającymi tak z powołanego przepisu, jak i z postanowień Szczególnych Warunków Ubezpieczenia. Podkreślenia wymaga, że powód - jako konsument - powinien w dacie zawarcia umowy mieć możliwość dokonania kalkulacji nie tylko w zakresie wcześniejszej spłaty kredytu i związanych z tym przywilejów i poniesionych kosztów, ale też w zakresie tego, jak będzie kształtowała się wysokość składki w przypadku wcześniejszego wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej. Kalkulacja i w powyższym zakresie niewątpliwie wpływała na ustalenie, czy z punktu widzenia interesów powoda zasadnym i celowym jest wcześniejsze spłacenie kredytu. Innymi słowy, w oparciu o obowiązujące na chwilę zawarcia umowy o kredyt gotówkowy przepisy prawa i łączące strony postanowienia, powód powinien mieć zapewnioną możliwość wyliczenia w jakiej części zostanie mu zwrócona składka w przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia w sytuacji wcześniejszej spłaty kredytu. W oparciu o obowiązujące w dacie zawarcia umowy przepisy, jak też w oparciu o łączące strony postanowienia umowne, nie sposób dokonać takiego wyliczenia.

Nie mogło ująć uwagi Sądu Rejonowego i to, że zmiana Szczególnych Warunków Ubezpieczenia, w tym wprowadzenie nowego brzmienia § 5 ust. 6 (...) który przewiduje wzór, według którego należy wyliczyć wysokość składki w poszczególnych okresach trwania ochrony ubezpieczeniowej, nastąpiła z dniem 1 września 2011 roku, a zatem już po zawarciu przez strony umowy. Jest to okoliczność o tyle doniosła, że przed wprowadzeniem opisanego jak w stanie faktycznym wzoru, nie było możliwości wyliczenia wysokości składki w poszczególnych okresach ochrony ubezpieczeniowej, co zresztą potwierdza całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie /pisma pozwanego Banku kierowane do powoda, zeznania świadka J. S./. Kryteria stanowiące podstawę obliczenia wysokości składki nie odwoływały się do różnej wysokości składki w różnych okresach obowiązywania umowy. Posiłkując się przepisami ustawy o działalności ubezpieczeniowej należy wywieść, że warunkiem stosowania składki o różnej wysokości w różnych okresach ochrony ubezpieczeniowej jest wskazanie sposobu, kryteriów i metod wyliczenia wysokości składki w poszczególnych okresach. Jak wynika z treści art. 18 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej wysokość składek ubezpieczeniowych ustala zakład ubezpieczeń po dokonaniu oceny ryzyka ubezpieczeniowego /ust. 1/. Składka ubezpieczeniowa powinna być ustalana według kryteriów przedstawionych w ogólnych warunkach

ubezpieczenia, zwłaszcza w zakresie zniżek lub podwyższeń kwot zasadniczych /ust. 4/. Zakład ubezpieczeń może dokonywać indeksacji składki ubezpieczeniowej oraz innych opłat pobieranych od ubezpieczającego lub należnych ubezpieczającemu z tytułu zawartej umowy, pod warunkiem przedstawienia w umowie ubezpieczenia metod i terminów, według których dokonuje się indeksacji /ust. 5/. Powyższe przepisy jasno określają zasady zwyczaj lub podwyższeń składki, jak też jej indeksacji. Nie ma żadnych podstaw, aby tego rodzaju zasad nie stosować przy wyliczeniu jej wysokości na poszczególne okresy ochrony ubezpieczeniowej. Nie jest zaś w ocenie Sądu Rejonowego dopuszczalne pozostawienie wyliczenia wysokości składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej jednej ze stron stosunku obligacyjnego, w sposób nie dający się wyliczyć w dacie zawarcia umowy przez podmiot tę składkę finansujący. Tego rodzaju postępowania nie tylko godzi w bezpieczeństwo i pewność obrotu prawnego i narusza zasadę równości stron, ale też nie znajduje oparcia w obowiązujących przepisach i postanowieniach umownych, stanowiących ich doprecyzowanie. Z punktu widzenia podmiotu opłacającego składkę ubezpieczeniową należało przyjąć, że skoro okres świadczenia ochrony ubezpieczeniowej, jak też składka ubezpieczeniowa ze swej natury są podzielne, zaś na podstawie obowiązujących w dacie zawarcia umowy przepisów i postanowień nie sposób przewidzieć i wywnioskować, że składka ta miałaby mieć różną wartość w różnych okresach ochrony ubezpieczeniowej, to zwrot składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej musi być oparty na zasadzie proporcji.

Konkludując powyższą część rozważań wskazać należy, że w realiach niniejszej sprawy brak było podstaw do wyliczenia wysokości składki w sposób inny, aniżeli w sposób proporcjonalny do okresu trwania ochrony ubezpieczeniowej. Z tego też względu należało uznać, że roszczenie skierowane przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. Oddaleniu podlegało roszczenie w zakresie żądania odsetek od dnia 16 marca 2012 roku do dnia zapłaty. Podstawę prawną w zakresie żądania odsetek stanowi art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. Wobec tego, że odpowiedź Banku na wezwania powoda do zapłaty pochodzi z dnia 29 marca 2012 roku, zaś powód nie przedłożył dowodu doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty, właśnie tę datę należało przyjąć jako datę zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda odsetek. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., przyjmując, że w stosunku do pozwanego (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. powód uległ jedynie w nieznacznej części żądania i stąd zasadnym było zasądzenie na rzecz powoda od tego pozwanego kosztów procesu, na które składała się opłata od pozwu.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Rejonowego wniósł pozwany Bank zaskarżając rozstrzygnięcie w części, w zakresie, w jakim Sąd I instancji zasądził na rzecz Powoda od Pozwanego ad 2 kwotę 1.238,86 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 29 marca 2012 r. do dnia zapłaty, jak również kwotę 30,00 zł tytułem zwrotu przez Pozwanego ad 2 na rzecz Powoda kosztów postępowania. Orzeczeniu pozwany zarzucił naruszenie:

1. art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. i art. 808 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że pozwany Bank, przyjmując składkę ubezpieczeniową, wzbogacił się kosztem Powoda, co wobec wcześniejszego wygaśnięcia ochrony ubezpieczeniowej skutkowało uzyskaniem przez Bank kosztem Powoda świadczenia nienależnego, a w rezultacie prowadziło do przypisania Bankowi legitymacji procesowej biernej w niniejszej sprawie;
2. art. 813 § 1 k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej oraz art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że kwota równa części składki ubezpieczeniowej podlegającej zwrotowi za niewykorzystany okres ochrony ubezpieczeniowej w przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu, na jaki została zawarta umowa, winna, w razie wątpliwości, być ustalana w sposób wprost proporcjonalny do okresu trwania ochrony ubezpieczeniowej;
3. art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej poprzez jego błędną, wykładnię, a w konsekwencji - niewłaściwe zastosowanie tj. zastosowanie ww. przepisu w sytuacji, w której nie zachodziła ku temu podstawa, polegające na utożsamieniu zasad dopuszczalności „indeksacji składki ubezpieczeniowej” z regułami

ustalania wysokości składek oraz kosztów ochrony ubezpieczeniowej w poszczególnych okresach trwania umowy ubezpieczenia,

Podnosząc powyższe zarzuty, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części zaskarżonej niniejszą apelacją poprzez oddalenie powództwa względem (...) Bank (...) S.A. w całości oraz zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanego ad 2, (...) Bank (...) S.A., zwrotu kosztów procesu (wraz z kwotą uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa), w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje - według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną, których dokonał Sąd Rejonowy w części. W zakresie w jakim dotyczyła ona łączącej strony umowy, a szczególnie odnośnie treści art. 813 k. c. jest prawidłowa. Natomiast w ocenie Sądu Okręgowego rzeczywiście za częściowo zasadny należy uznać zarzut apelacji dotyczący naruszania art. 405 k. c. i 410 k. c. Zastosowanie tych przepisów nie było właściwe w niniejszym stanie faktycznym, pozwany bank nie uzyskał bowiem kosztem powoda świadczenia nienależnego. Jednakże uznać należy, iż obowiązek zwrotu przez pozwany bank niewykorzystanej składki kredytu wynikał z umowy zawartej między stronami. Oznacza to, że niniejsze uchybienie nie może rzutować na zmianę rozstrzygnięcia, bowiem nie ma wpływu na jego prawidłowość.

W ocenie Sądu Okręgowego słusznie podnosi Sąd Rejonowy, iż sposób naliczenia i rozliczenia niewykorzystanej części składki ubezpieczenia kredytu, który został przedstawiony w odpowiedzi na pozew nie ma znaczenia dla niniejszej sprawy. Wzór matematyczny pozwalający na obliczenie składki podlegającej zwrotowi został wprowadzony do szczególnych warunków ubezpieczenia później, już po zawarciu umowy z powodem, a więc nie dotyczy on stanu faktycznego podlegającego osądowi w niniejszej sprawie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że powodowi w dniu zawarcia umowy nie był znany szczegółowy sposób wyliczenia zwrotu tej niewykorzystanej części składki. Co za tym idzie powód decydując się na wcześniejszą spłatę kredytu, a takie uprawnienie zostało mu zagwarantowane w umowie z bankiem, nie był w stanie w żaden sposób ustalić wysokości kwoty składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia, która zostanie mu zwrócona przez bank albowiem z uregulowań zawartych w umowie to nie wynikało. Dlatego też powód opierając się na treści art. 813 k. c. dokonał matematycznego, proporcjonalnego obliczenia niewykorzystanej składki. Swoje obliczenia oparł na tym, iż okres umowy kredytu to 72 miesiące, a w związku z jego wcześniejszą spłatą okres niewykorzystanej tej ochrony ubezpieczeniowej to 63 miesiące. W oparciu o to założenie obliczył jaką część składki proporcjonalna do długości okresu niewykorzystanej ochrony powinna zostać mu zwrócona. Z obliczeń powoda wynikało, iż kwota, którą otrzymał od banku, tj. 8.809,64 zł jest niewystarczająca i została zanizowana o sumę stanowiącą przedmiot niniejszego postępowania, tj. o 1.238,86 zł. Z powyższych względów za niezasadny należy uznać zarzut pozwanego dotyczący naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 813 § 1 k.c. w zw. z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej oraz art. 65 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c.

Sąd Okręgowy pragnie wskazać, iż argumentacja pozwanego banku byłaby zasadna, jednakże w innym stanie faktycznym. Sprawa, która została przedstawiona w odpowiedzi na pozew i stanowiła podstawę argumentacji pozwanego dotyczyła bowiem odmiennej sytuacji. W stanie faktycznym, na który powoływał się pozwany szczególnie warunki ubezpieczenia, zawierające matematyczny wzór pozwalający obliczyć niewykorzystaną składkę ubezpieczenia, były załączone do zawartej umowy kredytu i stanowiły jej integralną część. Oznacza to, iż konsument miał możliwość zweryfikowania i ustalenia tego, w jakiej wysokości składka będzie podlegała zwrotowi w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, Natomiast w umowie zawartej między stronami niniejszego postępowania takich zapisów nie było, tj. nie był w niej zawarty powyższy wzór matematyczny ani inna zasada pozwalająca na obliczenie niewykorzystanej składki ubezpieczenia. Z powyższych względów w ocenie Sądu Okręgowego wywód przedstawiony przez pozwanego nie może skutkować zmianą orzeczenia wydanego w tym stanie faktycznym.

Zdaniem Sądu Okręgowego należy się zgodzić z argumentacją pozwanego banku w zakresie dotyczącym tego, iż rzeczywiście inny jest poziom ryzyka ubezpieczeniowego na początku trwania okresu ubezpieczenia a inny jeżeli spłata kredytu już następuje. Ryzyko to z czasem maleje. Co za tym idzie „cena” ubezpieczenia nie musi kształtować się

wprost proporcjonalnie do czasu pozostałego do zakończenia okresu, na jaki została zawarta umowa. Jednakże w tym konkretnym stanie faktycznym słusznie Sąd Rejonowy podniósł, iż powód zawierając umowę z pozwanym nie mógł w żaden sposób ustalić jaka będzie wysokość składki podlegającej zwrotowi, nie mógł nawet oszacować opłacalności wcześniejszej spłaty kredytu w korelacji z wysokością zwracanej składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia. Dlatego też przyjęcie przez pozwanego założenia, iż należy mu się zwrot składki w wysokości proporcjonalnej do okresu niewykorzystanej ochrony było w niniejszym stanie faktycznym zasadne.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy uznał, że nie zachodzą podstawy do uwzględnienia apelacji pozwanego i zmiany orzeczenia Sądu Rejonowego. Z tego względu Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w całości.

SSR (del.) Wiesława Śmich SSO Adrianna Szewczyk – Kubat SSO Ewa Cyle